

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ПОТОКИ: ЗМІСТ, СКЛАД, РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу групи 472-1
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Семенюк Юрій Юрійович _____

Науковий керівник:

к.е.н., асистент кафедри фінансів і
кредиту

Легкоступ Ігор Іванович _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № 14 від 27 травня 2025 р.*

Завідувач кафедри фінансів і кредиту

_____ *проф. Нікіфоров П.О.*

Чернівці – 2025

Анотація

Семенюк Ю.Ю. Міжнародні фінансові потоки: зміст, склад, роль у формуванні фінансових ресурсів. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2025.

В кваліфікаційній роботі було розглянуто теоретичні та практичні засади міжнародних фінансових потоків, досліджено їх склад та роль у формуванні фінансових ресурсів. Зроблений аналіз міжнародних фінансових потоків України від різних видів діяльності. Виявлені проблеми у формуванні міжнародних фінансових потоків України під час війни та запропоновано напрями їх вирішення в сучасних умовах.

Ключові слова: міжнародні фінансові потоки, іноземні інвестиції, міжнародна торгівля, платіжний баланс, вхідні та вихідні міжнародні фінансові потоки.

Abstract

Semenyuk Yu.Yu. International financial flows: content, composition, role in the formation of financial resources. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2025.

The qualification work considered the theoretical and practical principles of international financial flows, investigated their composition and role in the formation of financial resources. An analysis of international financial flows of Ukraine from various types of activity was made. Problems in the formation of international financial flows of Ukraine during the war were identified and directions for their solution in modern conditions were proposed.

Keywords: international financial flows, foreign investment, international trade, balance of payments, incoming and outgoing international financial flows.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Ю.Ю. Семенюк

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ПОТОКИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ	5
1.1. Економічна сутність міжнародних фінансових потоків та їх роль у формуванні фінансових ресурсів	5
1.2. Склад та класифікація міжнародних фінансових потоків	10
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СКЛАДУ ТА ДИНАМІКИ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ УКРАЇНИ	16
2.1. Оцінка торгових міжнародних фінансових потоків України	16
2.2. Аналіз інвестиційних міжнародних фінансових потоків України	22
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ УКРАЇНИ	29
3.1. Вплив війни на міжнародні фінансові потоки України	29
3.2. Проблеми та перспективи міжнародних фінансових відносин України	35
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТКИ	51

ВСТУП

Міжнародні фінансові взаємини є надзвичайно важливими для будь-якої держави та її економічного зростання. Завдяки міжнародним економічним зв'язкам підприємства, держави та міжнародні організації обмінюються ресурсами, продукцією, послугами, технологіями та капіталом, необхідними їм для виробництва та підтримки різноманітної діяльності. Внаслідок міжнародних економічних взаємин формуються вхідні та вихідні міжнародні фінансові потоки, через які валюта надходить у країну або виводиться з неї. Під час російсько-української війни для України міжнародна фінансова допомога стала критично важливою, оскільки суттєво збільшилися витрати на оборону, а зібраних податків на це не вистачало. Значення міжнародних ресурсів для сталого економічного розвитку та захисту України визначили вибір мною теми кваліфікаційної роботи.

Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне та практичне обґрунтування змісту, складу та ролі міжнародних фінансових потоків для формування фінансових ресурсів України та її економічного зростання.

Завданнями кваліфікаційної роботи стали:

- визначення економічної сутності міжнародних фінансових потоків та їх ролі у формуванні фінансових ресурсів;
- дослідження складу та класифікації міжнародних фінансових потоків;
- оцінка торгових міжнародних фінансових потоків України;
- аналіз інвестиційних міжнародних фінансових потоків;
- дослідження впливу війни на міжнародні фінансові потоки України;
- виявлення проблеми та перспектив міжнародних фінансових відносин для України.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є сукупність міжнародних економічних відносини між країнами. Предметом кваліфікаційної роботи є механізм формування та використання міжнародних фінансових потоків.

Методологічна база дослідження. При написанні випускної кваліфікаційної роботи мною було використано такі загальнонаукові методи , як історичний, логічний, синтезу та аналізу, статистичне порівняння , аналогія. Мною, також, було застосовано й специфічні методи економічного дослідження – графічний, статистичний, фінансового аналізу, коефіцієнтів.

Інформаційною базою для мого дослідження стали джерела теоретичних знань – вітчизняні та закордонні джерела наукової думки. Також, я використав статистичні дані – фінансову звітність Національного банку України , статистичний звіт державного комітету статистики України, інші матеріали з сайтів мережі Інтернет на тему міжнародних фінансів.

Обсяг кваліфікаційної роботи – 50 сторінок. Структура кваліфікаційної роботи – вступ, три розділи, кожний з яких містить два підрозділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота містить 2 таблиці та 7 малюнків.

РОЗДІЛ 1

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ПОТОКИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ

1.1. Економічна сутність міжнародних фінансових потоків та їх роль у формуванні фінансових ресурсів

Розглянемо теоретичне обґрунтування економічної сутності міжнародних фінансових потоків та їх ролі у формуванні фінансових ресурсів країн.

Згідно визначення, яке дає Левандівський О.Т. з іншими авторами, міжнародні фінансово-валютні потоки - це «потоки іноземної валюти та/або інших фінансових активів, обумовлені економічною або іншою діяльністю економічних суб'єктів» [21].

Міжнародні фінансові потоки - це рух грошових коштів у валюті або інших фінансових ресурсів між різними країнами та суб'єктами різних країн. Вони є невід'ємною частиною сучасної світової економіки та відіграють ключову роль у глобалізації.

Міжнародні фінансові потоки потрібні для переміщення товарів, надання міжнародних послуг, і міждержавного перерозподілу фінансових ресурсів, капіталу між економічними суб'єктами світового ринку та країнами. Вони свідчать про стан фінансових ринків та дають іншу інформацію, яка слугує орієнтирами для прийняття рішень фінансовими менеджерами.

Фінансові потоки мають свої характеристики, які можна виміряти. Наведемо їх:

Фінансовий або грошовий потік (cash flow) - це отриманий або здійснений платіж. Грошовий потік має 3 ключові характеристики:

- 1) розмір, або величину, - показує суму, що переміщується між країнами;
- 2) напрям, показує з якої до якої іншої країни рухаються гроші;

3) час, показує, коли відбувся рух капіталу між країнами, коли закінчився. Знання цих величин допоможе зробити аналіз міжнародних фінансових потоків.

Основними факторами, які впливають на рух та суми міжнародних фінансових потоків між країнами, є:

- стан їхньої економіки,
- структурні реформи у економіці,
- масштабне перенесення низькотехнологічних виробництв за кордон,
- лібералізація взаємної торгівлі держав-членів СОТ/ГАТТ,
- міждержавна інфраструктура, різниця в темпах інфляції та рівні процентних ставок, тощо [18, с. 51].

Основними функціями міжнародних фінансових потоків є наступні [17, с. 78]:

- розподільча, розподіл міжнародних фінансових потоків. Тобто складові міжнародних фінансів використовуються для розподілу та перерозподілу сукупного світового виробництва. Завдяки існуванню міжнародних фінансових потоків кошти генеруються, розподіляються і використовуються для задоволення різних потреб світової економіки і сільського господарства. Функція розподілу забезпечує збалансоване та ефективне глобальне виробництво та економічний розвиток у всіх секторах світової економіки для найбільш ефективного задоволення потреб міжнародного співтовариства.;

- Контрольна функція, суть якої полягає в контролі в грошовій формі за рухом та розподілом міжнародних фінансових потоків шляхом обліку та аналізу їх руху. Результатом контрольної функції є прийняття рішень про використання та обіг міжнародних фінансів, а також накопичення інформації для розробки міжнародної фінансової та валютно-кредитної політики та її реалізації;

- Регулююча функція пов'язана з управлінням міжнародними фінансовими потоками і фінансовими інститутами за допомогою змін у фінансуванні в процесі відтворення;

- Стабілізаційна функція. Її зміст полягає у створенні надійних умов для економічних і соціальних відносин у світовій економіці [17, с. 80].

Міжнародні фінанси базуються на міжнародних фінансових операціях, які утворюють грошові міжнародні потоки. Міжнародні фінансові операції являють собою діяльність, яка здійснюється на міжнародних фінансових ринках і спрямована на організацію та управління фінансовими відносинами, пов'язаними з формуванням і використанням коштів у міжнародному фінансовому середовищі, а також на вирішення супутніх проблем. Фінансові операції використовуються для переміщення різних фінансових активів, включаючи національну та іноземну валюту, цінні папери, нерухомість та дорогоцінні метали.

Основними видами міжнародних фінансових операцій є наступні:

- Переказ грошових коштів ;
- Операції з капіталом ;
- Інвестиційний бізнес;
- Спекулятивні операції.

Міжнародні фінансові потоки сприяють подальшій інтернаціоналізації глобальної економічної системи, соціально-економічних і валютно-кредитних відносин, транскордонному переміщенню фінансових ресурсів і припливу міжнародних коштів. Міжнародні фінансові потоки впливають на розвиток фінансової системи за допомогою інтернаціоналізації міжнародної торгівлі, валютних і кредитних відносин, міжнародної торгівлі цінними паперами та інвестицій. Міжнародні фінансові потоки формують взаємозв'язок між процесами міжнародного обміну і створюють єдину систему міжнародних валютних, фінансових і кредитних відносин [14, с. 97].

Міжнародне фінансування надає додаткові фінансові ресурси фінансовій системі країни за допомогою таких механізмів, як імпортна та

експортна торгівля, інвестиції, міжнародні позики, грантові програми, підтримка міжнародних організацій та позики міжнародних фінансових установ.

Міжнародні фінансові потоки відображають перерозподільні відносини між країнами, що призводять до припливу коштів з-за кордону і відтоку капіталу за кордон. Міжнародні фінансові потоки включають в себе переказ коштів між різними державними структурами, між урядами, між компаніями і їх банками, між громадянами і урядами держав.

Міжнародні фінансові потоки сприяють інтернаціоналізації та інтеграції глобальної економічної системи, соціально-економічних і валютно-кредитних відносин, транскордонному переміщенню фінансових ресурсів і міжнародним фінансовим потокам. Міжнародні фінансові відносини впливають на розвиток фінансової системи за допомогою інтернаціоналізації міжнародної торгівлі, валютних відносин, міжнародної торгівлі цінними паперами та інвестицій. Міжнародні фінанси формують співвідношення міжнародного обміну і створюють єдину систему міжнародних валютних, фінансових і кредитних відносин.

Міжнародне фінансування забезпечує фінансову систему країни додатковими фінансовими ресурсами за допомогою таких механізмів, як:

- Імпортна та експортна торгівля.
- Надходження інвестицій.
- Одержання міжнародних позик.
- Грантові програми.
- Фінансова підтримка міжнародних організацій.
- Позики міжнародних фінансових інститутів [18, с. 168].

До основних каналів руху міжнародних фінансових потоків відносяться наступні:

- 1) валютні, кредитні та платіжні послуги для обслуговування купівлі та продажу товарів (включаючи золото) та послуг;
- 2) торгівля валютою;

3) операції із міжнародними цінними паперами та іншими інструментами фондового, кредитного ринку або ринку крипто валют, золота, срібла, тощо;

4) іноземні інвестиції в підприємства, їхній основний або оборотний капітал;

5) перерозподіл частки національного доходу через бюджети у вигляді допомоги країнам, які розвиваються або національних внесків до міжнародних організацій.

Завдяки своїм характеристикам міжнародні фінансові потоки є найбільш мобільним видом світових економічних ресурсів і перерозподіляються на ринкових або адміністративних засадах між різними учасниками (підприємствами, інвесторами, державами, донорами, банками, покупцями та продавцями тощо) міжнародних економічних відносин. Рух міжнародних фінансових потоків має зважений механізм, який визначається як міжнародними правилами на основі міжнародних угод, так і іншими факторами, механізмами і дією господарського права. А міжнародні фінансові потоки отримують своє вираження у сукупності світових фінансових ринків і міжнародних фінансових інститутів.

Міжнародні фінансові потоки направляються в ті регіони світу, де вони найбільш затребувані і мають найбільш вигідні можливості.

Рух фінансових потоків (у вигляді валютних переказів, різних фінансових і кредитних продуктів) відбувається через міжнародні банки, спеціальні фінансові або кредитні установи, фондові, валютні або товарні біржі, які формують світові фінансові ринки.

Міжнародні фінансові потоки є складною системою, що постійно розвивається, і їх розуміння є ключовим для аналізу світової економіки та прийняття ефективних рішень на державному та корпоративному рівнях.

1.2. Склад та класифікація міжнародних фінансових потоків

Основними складовими міжнародних фінансових потоків є:

- міжнародна торгівля товарами та послугами: Це один з головних та очевидних компонентів. Оплата за імпорту та експорт товарів і послуг формує значну частину фінансових потоків.

- прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Це такі інвестиції, які передбачають встановлення довгострокових економічних відносин та участь в управлінні підприємством за кордоном, встановлення контролю за ним. Наприклад, будівництво нового заводу або придбання контрольного пакета акцій існуючої компанії.

- портфельні інвестиції. Це інвестиції в цінні папери (акції, облігації) іноземних компаній або урядів без отримання повного контролю над ними. Метою є отримання прибутку від зміни вартості цінних паперів або дивідендів або відсотків.

- міжнародні кредити та інші позики. Це надання коштів однією країною, міжнародною організацією або фінансовою установою іншій країні, компанії або фізичній особі. Сюди входять банківські кредити, державні позики, позики від міжнародних фінансових інституцій (наприклад, МВФ, Світового банку).

- валютні операції. Вони включають купівлю або продаж іноземних валют на міжнародних валютних ринках. Валютні операції забезпечують конвертацію національних валют для здійснення міжнародних розрахунків.

- трансфери. Це такі односторонні перекази коштів без очікування зустрічних потоків товарів чи послуг або повернення. Прикладами є грошові перекази трудових мігрантів на батьківщину, гуманітарна допомога, репарації.

- операції із похідними фінансовими інструментами: Сюди відносяться форварди, ф'ючерси, опціони, свопи, які використовуються для хеджування ризиків або спекулятивних цілей.

- потоки резервних активів - це рух коштів, що пов'язаний зі зміною золотовалютних резервів центральних банків різних країн [15].

Класифікація міжнародних фінансових потоків може здійснюватися за різними ознаками:

1. За характером:

а) Зовнішньоторговельні, які опосередковують торгівлю товарами та послугами.

б) Капітальні, які пов'язані з кредитно-інвестиційною діяльністю.

в) Спекулятивні, які не мають зв'язку з виробничою діяльністю, їх метою є одержання швидкого прибутку від коливань цін.

г) Балансуючі: Спрямовані на урівноваження зовнішніх платежів і розрахунків країн.

2. За терміном:

а) короткострокові, на термін до одного року.

б) середньострокові, на термін від одного до п'яти років.

в) довгострокові, на термін понад п'ять років.

3. За джерелом походження:

а) приватні - це ресурси міжнародних банків, транснаціональних корпорацій, або приватних осіб.

б) офіційні - це ресурси урядів країн та міжнародних офіційних організацій.

Існує класифікація міжнародних валютних і фінансових потоків за наступними критеріями [17, с. 89]:

I. За типом економічних операцій:

а) Зовнішня торгівля - опосередковують операції торгівлі товарами і послугами, поточні операції);

б) Капітальні (кредитна та інвестиційна діяльність);

- в) Спекулятивні (не пов'язані із виробничою діяльністю);
- г) Балансуючі (балансування зовнішніх платежів і розрахунків держав).

II. За видом економічної діяльності:

- а) Оплата товарів;
- б) Оплата послуг;
- в) Поточні та капітальні перекази грошових коштів;
- г) Короткострокові, середньострокові та довгострокові позики;
- д) Прямі інвестиції та портфельні інвестиції;
- е) Рух резервних активів.

III. За ознаками часу:

- а) Короткострокові потоки капіталу;
- б) Середньо - і довгострокові потоки капіталу.

За характером власності на джерела:

- а) приватні гроші потоки міжнародних банків, транснаціональних компаній, приватних осіб тощо.;
- б) офіційні грошові потоки - це ресурси національних урядів, міжнародних та офіційних організацій.

Розподіл грошових і фінансових потоків на приватні і державні, в залежності від джерела, впливає на формування наступних основних типів грошових і фінансових потоків:

- міжнародні фінансові потоки, що направляються із джерел приватного походження у приватну власність;
- міжнародні фінансово-валютні потоки, що направляються із державних джерел до приватної власності;
- міжнародні фінансові потоки, які спрямовані із приватної власності у державну;
- міжнародні фінансові потоки, які спрямовані із офіційних джерел у офіційну власність [14, с. 78].

Типи міжнародних фінансових потоків зображені на рис. 1.3.

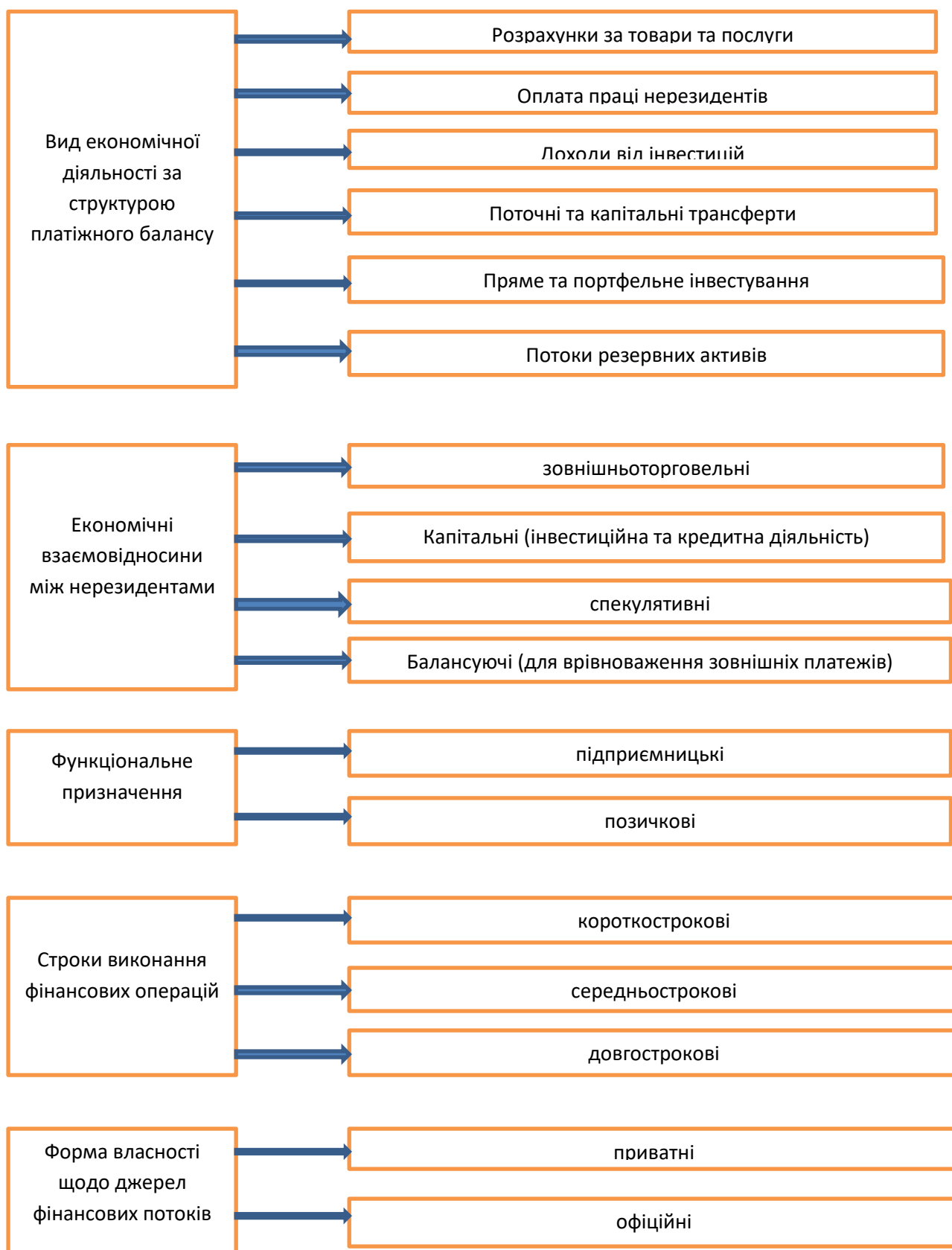

Рис. 1.3. Класифікація міжнародних фінансових потоків [17, с. 89]

Обсяг і напрямок руху міжнародних потоків грошових коштів залежить від низки різноманітних факторів. Це:

1) стан розвитку світової економіки. Таким чином, економічний спад в найбільш розвинених країнах світу, як правило, призводить до зниження темпів та погіршення інтенсивності світової торгівлі, і навпаки;

2) послаблення або посилення торгових бар'єрів; Послаблення торгових бар'єрів веде до зростання сум торгівлі та інвестицій, а посилення, навпаки, до згорання обсягів потоків;

3) різні темпи та відмінність у економічному розвитку країн (може бути синхронність або несинхронність в економічному розвитку найбільш розвинених країн);

4) галузева структура економіки країни або її структурна перебудова, розвиток різних галузей, специфіка для кожної окремої держави її економіки та ведення господарства;

5) розрив або відмінність між рівнем інфляції у державі та середніми процентними ставками;

6) випереджаюче збільшення або ріст міжнародних потоків капіталу порівняно із зростанням міжнародної торгівлі. Це впливає на розміри міжнародних фінансових ринків та їх інші параметри;

7) фактор переходу від важкого трудомісткого виробництва до наукомісткого виробництва в розвинених країнах; перехід від другої сфери економіки – промисловості до третьої сфери економіки – сфери послуг;

8) диверсифікація діяльності транснаціональних корпорацій ТНК, включаючи міжнародні інвестиції в спільні підприємства. Спільні підприємства зменшують потребу в перевезенні продукції із одної країни у іншу. Це скорочує обсяги міжнародної торгівлі, проте веде до збільшення міжнародних інвестицій. Крім того, транснаціональні компанії здійснюють великомасштабну релокацію низькотехнологічних виробництв за кордон;

9) зростання дефіциту платіжного балансу через дисбаланси в міжнародних розрахунках [18, с. 97].

Міжнародні фінансові потоки направляються в ті регіони світу, де вони найбільш затребувані і мають найбільш вигідні можливості.

Отже, міжнародні фінансові потоки - це рух грошових коштів у валюті або інших фінансових ресурсів між різними країнами та суб'єктами різних країн. Вони є невід'ємною частиною сучасної світової економіки та відіграють ключову роль у глобалізації.

Міжнародні фінансові потоки потрібні для переміщення товарів, надання міжнародних послуг, і міждержавного перерозподілу фінансових ресурсів, капіталу між економічними суб'єктами світового ринку та країнами. Вони свідчать про стан фінансових ринків та дають іншу інформацію, яка слугує орієнтирами для прийняття рішень фінансовими менеджерами.

Міжнародне фінансування надає додаткові фінансові ресурси фінансовій системі країни за допомогою таких механізмів, як імпортна та експортна торгівля, інвестиції, міжнародні позики, грантові програми, підтримка міжнародних організацій та позики міжнародних фінансових установ.

Рух міжнародних фінансових потоків здійснюється через їх складові:

1) валютні, кредитні та платіжні послуги для обслуговування торгівлі та послуг; 2) торгівля валютою; 3) операції із міжнародними цінними паперами та іншими інструментами фондового, кредитного ринку або ринку крипто валют, золота тощо; 4) іноземні інвестиції в підприємства, їхній основний або оборотний капітал; 5) міжнародна допомога країнам, які розвиваються або національні внески до міжнародних організацій.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СКЛАДУ ТА ДИНАМІКИ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ УКРАЇНИ

2.1. Оцінка торгових міжнародних фінансових потоків України

Упродовж багатьох століть міжнародна торгівля посідає ключове місце в міжнародних економічних взаєминах. З появою потужного фінансового ринку наприкінці минулого століття фінансові операції стали доволі впливовими, проте міжнародна торгівля й далі залишається пріоритетною сферою у формуванні зовнішньоекономічних зв'язків між країнами. Підтримка розвитку та створення сприятливих умов для ефективного здійснення міжнародної торгівлі зміцнює економічне становище країни, сприятливо впливає на національну економіку та її глобальний вплив. Д. Рікардо зазначав, що торгівля забезпечує доступ до іноземних товарів і технологій, дозволяючи країнам ефективно їх використовувати, та позитивно впливати на економіку. Економічна інтеграція, насамперед з Європейським Союзом, найбільш сприяє покращенню економічного зростання України, підвищенню рівня добробуту населення, уникненню проблем, пов'язаних із порушенням державного суверенітету та національної безпеки. Зараз українські керівники розглядають стратегії щодо поглиблення та врегулювання економічних і фінансових взаємин із сусідніми європейськими країнами.

Для України міжнародна торгівля є важливим напрямом економічної діяльності. Завдяки експортним операціям Україна може продавати надлишки продукції вітчизняного виробництва, та отримувати валютні надходження від країн-покупців. До товарів, які постачаються на експорт з України, відносяться – збіжжя, мед, горіхи, борошно, фрукти та овочі, та інші

продукти сільського господарства. Також, на експорт постачаються металопродукція, добрива, деякі промислові товари.

Суми експорту, імпорту та зовнішньо - торговельне сальдо України за 2020-2024 роки представлені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Експорт, імпорт та зовнішньоторговельне сальдо України
за 2020-2024 роки, млн. грн.

Номінальний ВВП за рік		експорт товарів та послуг		імпорт товарів та послуг		сальдо (експорт – імпорт)	
			% ВВП		% ВВП		% ВВП
1	2	3	4	5	6	7	8
2020	4194102	1637399	39.0	-1681526	-40.1	-44127	-1.1
2021	5459574	2224704	40.7	-2286067	-41.9	-61363	-1.1
2022	5191028	1840563	35.5	-2712325	-52.3	-871762	-16.8
2023	6537825	1868904	28.6	-3237014	-49.5	-1368110	-20.9
2024	7658659	2252428	29,4	-3702410	-48,3	-1449982	-18,9

Джерело: [3, 33].

Суми експорту, імпорту та зовнішньо - торговельне сальдо України за 2020-2024 роки представлені у таблиці 2.1.

Імпортні операції теж є важливими для економіки нашої держави. Завдяки імпортним технологіям ми можемо удосконалювати свою матеріально-технічну базу, розвивати науково-технічний прогрес. Імпортні товари дають можливість замінити ті товари, які ми не виробляємо всередині країни. До них відносяться електроніка, автомобілі, меблі, продовольчі товари, промислові споживчі товари, одяг тощо.

У період війни 2022-2024 рр. завдяки імпорту Україна отримує озброєння, дрони, військове спорядження, ті інші засоби та зброю, необхідні для захисту нашої держави від зовнішньої агресії.

Міжнародні фінансові потоки від експорту та імпорту розподіляються таким чином: від експорту поступає іноземна валюта до України, а для купівлі імпортованих товарів валюта перераховується за кордон. Різниця між потоками від експорту та імпорту називається зовнішньоторговельне сальдо.

Як показує аналіз таблиці 2.1, починаючи з 2020 року до 2021 року суми, які надходили від експорту, постійно зростали. У 2021 році експортні доходи дорівнювали 2,2 трлн. грн. У 2022 році доходи від експорту впали до 1,8 трлн. грн. у зв'язку із початком війни РФ проти України. Були окуповані південні порти, з яких вивозились морським шляхом експортні товари – Маріуполь, Бердянськ, Херсон та заблоковані порт Одеса, Миколаїв. У 2023 році експорт дещо зріс до 1,9 трлн. грн., проте досягти довоєнного рівня не вдалося. У 2024 році експорт з України зріс порівняно з 2023 роком на 383524 млрд. грн., що стало позитивним фактом після падіння у 2022-2023 роках. У номінальних цінах експорт у 2024 році досяг довоєнного показника 2021 року, проте у відсотках до ВВП впав до 29,4 % порівняно з показником 2021 року у 40,7 % [33].

Імпорт до 2019 року постійно зростав в абсолютній сумі. У 2020 році імпорт дещо знизився до 1,7 трлн. грн., проте вже з 2021 року він став знову зростати і досяг 3,2 трлн. грн. у 2023 році. У 2024 році імпорт ще зріс на 0,5 трлн. грн.. і досяг суми у 3,7 трлн. грн.. або майже 49 % від ВВП. Імпорт під час війни зростав тому, що були окуповані східні території України, порушені логістичні зв'язки, отже, потрібно було завозити товари, які раніше вироблялися в Україні, з-за кордону.

Динаміка частки експорту до ВВП України за 2020 - 2024 роки зображена на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Експорт товарів і послуг з України
за 2020-2024 роки, % до ВВП [3, 37]

Із аналізу динаміки експорту ми бачимо, що з 2020-2021 років частка експорту у ВВП постійно зменшувалась з 39,0 % у 2020 році та 40,7 % у 2021 році до 29,4 % у 2024 році. Рекордне зниження експорту у 2023-2024 роках було спричинено військовими діями та блокуванням кордонів України, через що не можна було вивезти збіжжя та інші експортні товари з України. Зниження експорту негативно впливає на економіку України, оскільки до нашої держави надходить менше фінансових потоків від міжнародної торгівлі. Це негативно відбивається на економіці держави, оскільки український бюджет отримує менше податкових надходжень від експортних операцій, а підприємства-експортери отримують менше обігових коштів для власної діяльності. Також поступає менше валюти на фінансовий ринок.

На рис. 2.2 зображена динаміка імпорту до України у відсотках до ВВП України за 2020-2024 роки.

Рис. 2.2. Імпорт товарів і послуг до України
за 2020-2024 роки, % до ВВП [3, 37]

На рис. 2.2 бачимо, що починаючи із 2020 року частка імпорту до України у ВВП поступово зростала із 40,1 % у 2020 році до 52,3 % у 2022 році. У 2022 році частка імпорту різко зросла до 52,3 %, що було пов'язано із початком воєнних дій та потребою у заміщенні імпортними товарами тих товарів, які раніше вироблялись в Україні і виробництво яких припинилося у зв'язку із війною. У 2023 році частка імпорту зменшилась до 49,5 % ВВП, а у 2024 році до 48,3 %, що було свідченням суттєвих фінансових сум, які перераховуються за кордон імпортерами.

Суттєве зростання частки імпорту під час війни з одної сторони допомагає нам завозити дефіцитні товари, яких потребує держава і її оборона, а з іншої, валюта уходить з України, що негативно відбивається на поточному валютному курсі.

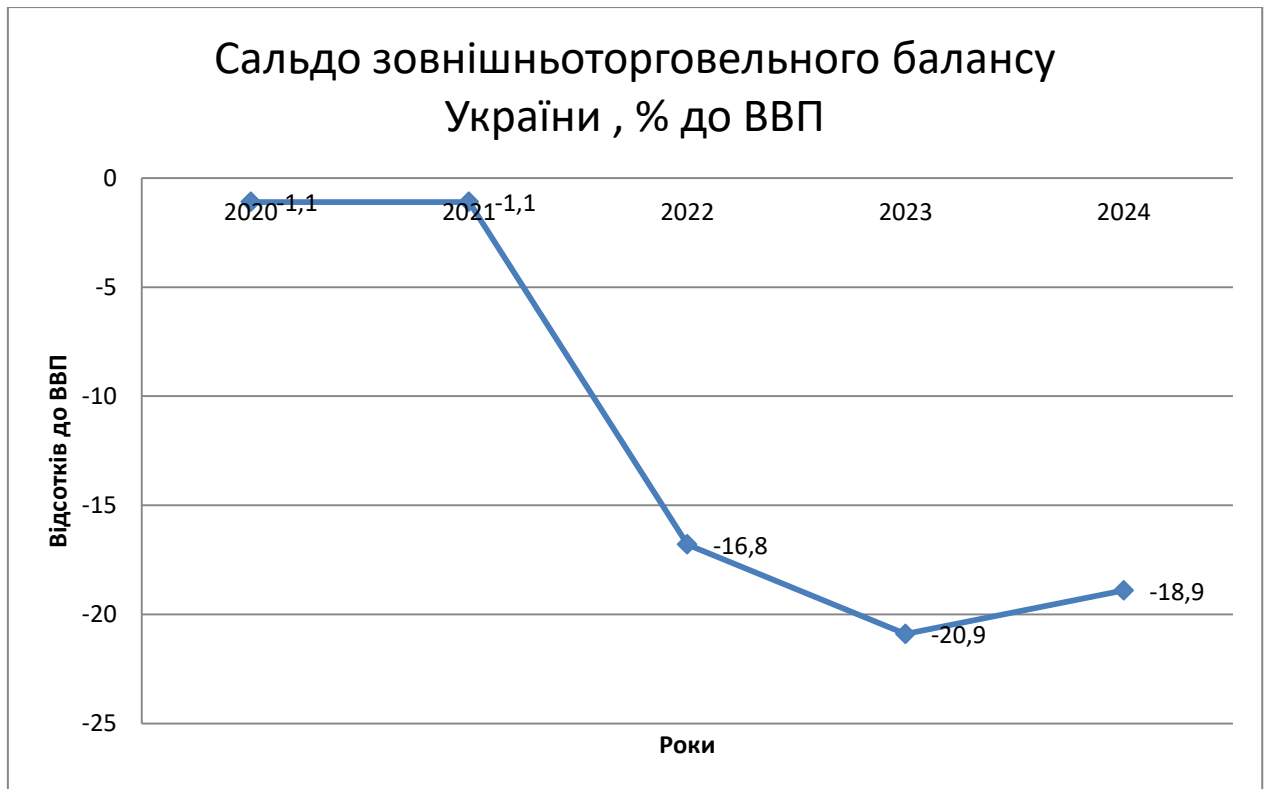

Рис. 2.3. Сальдо зовнішньоторговельного балансу України
за 2020-2024 роки, % до ВВП [3, 37]

На рис. 2.3 зображена динаміка сальдо зовнішньоторговельного балансу України за 2020-2024 роки у % до ВВП. Як можна побачити, у 2020-2021 роках сальдо зовнішньоторговельного балансу було 1,1 % від ВВП, тобто експорт та імпорт майже зрівнялись у сумах. А після початку повномасштабної війни з 2022 року сальдо торгового балансу почало стрімко зростати – до 16,8 % у 2022 році, до 20,9 % у 2023 році та до 18,9 % у 2024 році, що було пов'язано із війною, суттєвим скороченням експорту та значним зростанням імпорту.

Такого великого негативного сальдо зовнішньої торгівлі, як у 2022-2024 роках, в Україні не було за усі роки незалежності. Велике негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу негативно впливає на економіку нашої країни, оскільки зменшує на цю суму фінансовий потік коштів до нашої держави. Економіка нашої країни втрачає кошти, які уходять за кордон та могли працювати на нашу економіку як інвестиційний ресурс.

Український бюджет отримує менше податкових надходжень від експортних операцій, а підприємства-експортери отримують менше обігових коштів для власної діяльності. На суму сальдо наша держава втрачає валютні надходження, зростає попит на іноземну валюту, що негативно впливає на гривню, яка стає більш слабкою по відношенню до іноземних валют.

2.2. Аналіз інвестиційних міжнародних фінансових потоків України

Інвестиційні міжнародні фінансові потоки – це рух коштів між країнами, в результаті якого фінансові ресурси у валюті переміщуються між країнами та ці кошти вкладаються або інвестуються у зарубіжні матеріальні або нематеріальні активи. Міжнародні інвестиції бувають прямими і портфельними. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) - це довгострокові вкладення матеріальних активів або коштів в економіку певної держави іноземною компанією з метою повного контролю над об'єктом. Ці компанії, також, називаються компаніями або підприємствами - нерезидентами [29]. Портфельні іноземні інвестиції – це довгострокові вкладення матеріальних активів або коштів у цінні папери різних компаній, що не дає інвестору контролю над цими компаніями, проте забезпечує сталий прибуток та помірні ризики. Як правило, зарубіжні вони оцінюються в мільйонах доларів США.

Прямі іноземні інвестиції є найбільш вигідною формою фінансування для країн, які розвиваються. Це пов'язано із тим, що іноземні інвестиції частково заміщають валовий внутрішній продукт країни і стимулюють його зростання. Для того щоб виробляти власний сукупний продукт, для бізнесу держави необхідно організувати виробництво, найняти працівників, придбати обладнання, технології та знайти початковий капітал.

Іноземні інвестиції надають хорошу можливість отримати початковий капітал без відсотків або позик. Іноземні інвестори вкладають власний

капітал в економіку іншої країни і очікують, що цей капітал принесе їм прибуток у майбутньому.

Усі країни, які розвиваються, та й розвинені держави, прагнуть приймати та залучати іноземні інвестиції у свою економіку. Разом з іноземними інвестиціями такі країни отримують:

- Іноземну валюту, яка необхідна їм для ринкової стабілізації обмінного курсу і зміцнення національної валюти;
- Разом зі своїми коштами іноземні інвестори привносять технічні ноу-хау в країну інвестування, нові розробки, модернізують виробництво і послуги;
- Нові теорії та практики корпоративного менеджменту, які дозволяють створити сучасну команду для ринкового управління підприємствами або фінансовими установами;
- Різні інноваційні продукти, які пов'язані з інвестиціями іноземних інвесторів;
- Передовий інноваційний досвід управління іноземними фінансами, оскільки іноземні інвестори хочуть правильно розрахувати грошовий потік, співвіднести доходи із витратами, й отримати максимальний прибуток від своїх вкладень [18, с. 215].

Іноземні інвестори часто не обмежуються лише фінансовими вкладеннями. Разом із інвестованими коштами зі своєї країни іноземні інвестори відкривають виробництва, що вимагають різних ресурсів – людських, матеріальних, інтелектуальних.

Найчастіше ці галузі працюють на комерційній основі, а Україна отримує від залучення іноземного капіталу високоякісну сировину, виробляє нові продукти і надає послуги.

Залучення іноземних інвестицій є критично важливим для України. Це особливо необхідно зараз, коли наша країна зазнає величезних труднощів через розпочату війну та масштабну територіальну агресію російської федерації.

Для підтвердження теоретичних висновків про вплив іноземних інвестицій на українську економіку, необхідно зробити аналітичне дослідження про суми прямих іноземних інвестицій, які вийшли з України, а також, надійшли в Україну. Для цього обсяг прямих іноземних інвестицій, вкладених в Україну іноземними інвесторами, потрібно порівняти із обсягом прямих іноземних інвестицій, вивезених вітчизняними інвесторами і вкладених в економіку інших країн (табл.. 2.2).

В останньому стовпці цієї таблиці 2.2 вказана різниця (сальдо) між обсягом прямих іноземних інвестицій, вкладених в Україну іноземними інвесторами, та обсягом прямих іноземних інвестицій, вивезених вітчизняними інвесторами та інвестованих в інші країни. Ця різниця вказує на те, чи переважали інвестиції в Україні або переважали суми, які вкладені вітчизняними інвесторами в інші країни.

Поруч із сумою інвестицій також зазначено, чи вона збільшилася порівняно з попереднім роком.

В останньому стовпці показано збільшення або зменшення сальдо інвестицій за рік [33].

Цей аналіз показує, як прямі іноземні інвестиції в Україну змінюються з кожним роком, наскільки вони збільшуються або зменшуються в довгостроковій перспективі.

У таблиці 2.2 зроблено аналіз прямих іноземних інвестицій (ПІІ), які надійшли в Україну та із України з 2020 по 2024 роки (млн. доларів США). У таблиці 2.2 показано зміну обсягу (приріст) прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну та з України у млн. доларів США) із 2020 по 2024 рік та вираховано їх річне сальдо або різниця. Позитивне річне сальдо свідчить, що в Україну надійшло більше інвестицій, ніж вийшло із неї [34].

Таблиця 2.2 показує, що сальдо прямих іноземних інвестицій до України у 2020 році було від'ємним - -950 млн. доларів США відповідно. Це означає, що у 2020 році з України більше вийшло валюти, ніж зайшло.

Щорічний приріст прямих іноземних інвестицій ПІІ в Україну показав від’ємне значення у 2020 р., 2022 та 2024 роках. Найбільший спад інвестицій порівняно з попереднім роком був у 2020 році - -118,2 %, -91 % та -17 % відповідно. У 2021 та 2023 роках був приріст інвестицій в Україну – на 824,7 % у 2021 році та на 575,0 % у 2023 році.

Таблиця 2.2

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ), які надійшли в Україну та із України
з 2020 по 2024 рр. (млн. доларів США)

Рік	ПІІ в Україну		ПІІ з України		Сальдо	
	Сума	Приріст	Сума	Приріст	Сума	%
1	2	3	4	5	6	7
2020	-868	-6728	82	-566	-950	-118.2%
2021	6687	+7555	-198	-280	+6885	+824.7%
2022	1152	-5535	529	727	+623	-91.0%
2023	4247	+3095	42	-487	+4205	+575.0%
2024	3329	-918	-162	-204	+3491	-17,0%

Джерело: [33].

Таблиця 2.2 показує, що сальдо прямих іноземних інвестицій до України було від’ємним у 2020 році - -950 млн. доларів США, а додатнім - у 2021-2024 роках - + 6885, +623, + 4205 та +3491 млн. доларів США відповідно.

Починаючи з 2021 року сальдо прямих іноземних інвестицій до України було додатнім, тобто надходження інвестицій до України перевищували витік інвестицій з України і це було позитивною тенденцією для нашої держави, оскільки збільшували її фінансові ресурси у валюті.

На рис. 2.3 можна побачити динаміку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну за 2020 – 2024 роки.

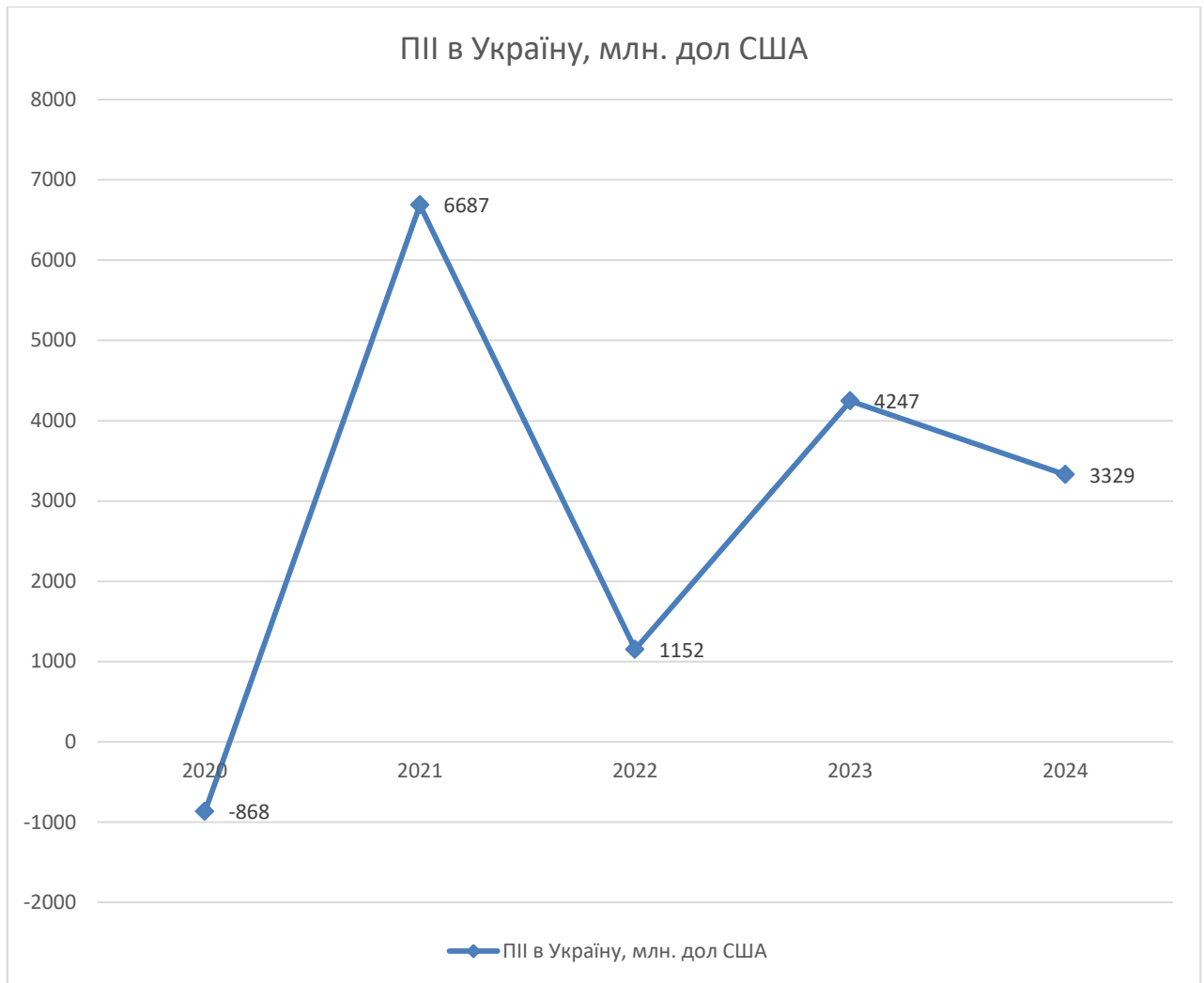

Рис. 2.3. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну
за 2020 - 2024 роки [33]

Як можна побачити із рис. 2.3, від'ємні суми інвестицій в Україну були у 2020 році - 868 млн. доларів США, а додатні у 2021-2024 роках. Проте, ми бачимо суттєве скорочення іноземних інвестицій в Україну після початку повномасштабної війни у 2022 -2024 роках і вони не відновили довоєнного рівня 2021 року.

Суттєве скорочення у 2022 році інвестицій в Україну – з 6687 млн. доларів США до 1152 млн. доларів США або у 5,8 рази пояснюється початком широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну та пов'язаними із цим фінансово - економічними труднощами та політико - економічною невизначеністю. У 2023 році прямі іноземні інвестиції в Україну зросли з 1152 до 4247 млн. доларів США або у 3,7 рази. Це свідчить

про повернення довіри іноземних інвесторів до України у 2023 році та їх дружню фінансову підтримку нашої країни у часи випробувань. У 2024 році прямі іноземні інвестиції в Україну зменшились з 4247 млн. доларів США до 3329 млн. доларів США або на 21,7 %, що було негативним трендом.

Отже, у другому розділі ми зробили аналіз міжнародних фінансових потоків від експортно-імпортних операцій та від інвестиційної діяльності.

Із аналізу динаміки експорту ми бачимо, що з 2020-2021 років частка експорту у ВВП постійно зменшувалась з 39,0 % у 2020 році та 40,7 % у 2021 році до 29,4 % у 2024 році. Рекордне зниження експорту у 2023-2024 роках було спричинено військовими діями та блокуванням кордонів України, через що не можна було вивезти збіжжя та інші експортні товари з України. Зниження експорту негативно впливає на економіку України, оскільки до нашої держави надходить менше фінансових потоків від міжнародної торгівлі. Це негативно відбивається на економіці держави, оскільки український бюджет отримує менше податкових надходжень від експортних операцій, а підприємства-експортери отримують менше обігових коштів для власної діяльності. Також поступає менше валюти на фінансовий ринок.

Велике від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу у період війни на рівні 19-21 % від ВВП негативно впливає на економіку нашої країни, оскільки зменшує на цю суму фінансовий потік коштів до нашої держави. Економіка нашої країни втрачає кошти, які уходять за кордон та могли працювати на нашу економіку як інвестиційний ресурс. Український бюджет отримує менше податкових надходжень від експортних операцій, а підприємства-експортери отримують менше обігових коштів для власної діяльності. На суму сальдо наша держава втрачає валютні надходження, збільшується попит на іноземну валюту, що негативно впливає на гривню, яка стає більш слабкою по відношенню до іноземних валют.

Щорічний приріст прямих іноземних інвестицій ПІІ в Україну показав від'ємне значення у 2020 р., 2022 та 2024 роках. Найбільший спад інвестицій порівняно з попереднім роком був у 2020 році - -118,2 %, -91 % та -17 %

відповідно. У 2021 та 2023 роках був приріст інвестицій в Україну – на 824,7 % у 2021 році та на 575,0 % у 2023 році [33].

Суттєве скорочення з 2022 року інвестицій в Україну – з 6687 млн. доларів США до 1152 млн. доларів США у 2022 році або у 5,8 рази пояснюється початком широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну та пов'язаними із цим фінансово - економічними труднощами та політико - економічною невизначеністю. У 2023 році прямі іноземні інвестиції в Україну зросли з 1152 до 4247 млн. доларів США або у 3,7 рази. Це свідчить про повернення довіри іноземних інвесторів до України у 2023 році та їх дружню фінансову підтримку нашої країни у часи випробувань.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ УКРАЇНИ

3.1. Вплив війни на міжнародні фінансові потоки України

Коли в 2022 році розпочалася війна проти України, громадяни нашої держави почали масово від'їжджати в інші країни з метою порятунку від обстрілів та окупації. Кожен українець, кожна сім'я взяла із собою гроші, щоб можна було прожити перші кілька місяців за кордоном. Українці знімали гроші зі своїх банківських рахунків і конвертували їх в іноземну валюту. Після чого вони вивозили з собою цю валюту з країни.

Таким чином, українська держава відчула дефіцит валюти, оскільки валюта масово вивозилась із країни. Також, валюта була потрібна імпортерам. Отже, виник підвищений попит на іноземну валюту. Національний банк України вимушений був запровадити обмеження на вивезення валюти за кордон, але це лише тимчасово обмежило вивезення валюти.

У той же час, у зв'язку із цими процесами, наша країна також зіткнулася з обмеженнями на вивезення експортних товарів за межі України. Через блокаду південних портів - Одеси, Маріуполя, Бердянська та деяких інших портів наша країна не могла експортувати метали, добрива, вироби, крупи, борошно, соняшник, олію, горіхи, кукурудзу та інші традиційні експортні товари.

Разом із сільськогосподарською продукцією наша країна не могла експортувати продукцію української металургійної промисловості. До неї входили металовироби, напівфабрикати, металопрокат, металеве обладнання та верстати.

Оскільки наша країна не могла у довоєнних обсягах експортувати продукцію, надходження валюти в Україну суттєво зменшилося.

В результаті, з одного боку, населення стало більше купувати валюти і вивозити її за кордон, а з іншого – через обмеження експортної логістики почало надходити менше валюти, ніж до війни.

Така ситуація призвела до дефіциту іноземної валюти в Україні і збільшення попиту на неї, що потягнуло зростання вартості іноземної валюти, в основному долара і євро. Якщо до початку війни 2022 року обмінний курс становив 24 гривні за 1 долар, то до осені 2022 року він зріс більш ніж до 40 гривень за 1 долар. Ці події справили негативний вплив на вітчизняні домогосподарства: в той час як їхні гривневі доходи залишилися на довоєнному рівні або незначно зросли, порівнянні доходи в основних валютах впали на 30-40 %.

Через зростання вартості іноземної валюти майже вдвічі, ціни на товари та послуги також зросли. Зокрема, зростають ціни на імпортні товари. Це пов'язано з тим, що імпортерам необхідно обміняти гривню на іноземну валюту за новим підвищеним курсом, оскільки вони продають товар у гривні і знову купують товари за кордоном в іноземній валюті.

Таким чином, в нових реаліях валютного дефіциту наша країна гостро потребує додаткових валютних надходженнях для стабілізації обмінного курсу і задоволення збільшеного попиту на іноземну валюту.

У цій ситуації іноземні інвестиції в іноземній валюті відіграють надважливу роль.

Крім того, іноземні інвестиції дозволяють країні збільшити кількість робочих місць і вирішити проблеми з працевлаштуванням: з початку війни 24 лютого Україну покинуло понад 6,5 мільйонів осіб. Багато громадян України були змушені переїхати з зони бойових дій в Західну і Центральну Україну і шукати там роботу. Багато підприємців переносять свій бізнес в райони, де немає обстрілів і вирує мирне життя.

В даний час 30 % населення України є безробітним. Очікується, що така ж ситуація збережеться і в наступному році. При такому високому рівні безробіття іноземні інвестиції допомагають наймати людей, які потребують роботи. Ці люди можуть почати працювати, отримувати зарплату і платити податки. Державі більше не потрібно надавати їм допомогу із бюджету та надавати різні пільги, оскільки вони самі себе забезпечують.

В умовах дефіциту фінансових ресурсів під час війни іноземні інвестиції вкрай важливі для відновлення життя та економічного розвитку нашої країни.

У 2022 - 2024 роках основним каналом надходження валюти в Україну стала міжнародна грантова та кредитна допомога, оскільки потреба у фінансуванні армії забирала усі податки, які збирала держава.

Міжнародна фінансова допомога є надзвичайно важливою в умовах війни, оскільки дозволяє покрити дефіцит платіжного балансу України та покращити стан валютних резервів.

У структурі міжнародних фінансових надходжень у 2022 - 2024 роках переважали кредитні кошти, їх було більше 65 %. Решта 35 % - грантова допомога. Після обрання в Америці президентом Трампа грантова допомога від Америки припинилася, бо Трамп не хоче віддавати Україні американські гроші.

Розглянемо динаміку бюджетної допомоги та кредитування від іноземних донорів та кредиторів за 2022 – 2024 роки (рис. 3.1).

Бюджет України отримує міжнародні кошти двома основними способами:

- зовнішні запозичення ;
- гранти та донорська допомога.

Найбільше коштів бюджет отримує через зовнішні позики. Зовнішні позики можуть здійснюватись через кредити від міжнародних фінансових організацій (Міжнародний валютний фонд, Світовий Банк) або через облігації зовнішньої позики, емітентом яких виступає уряд України.

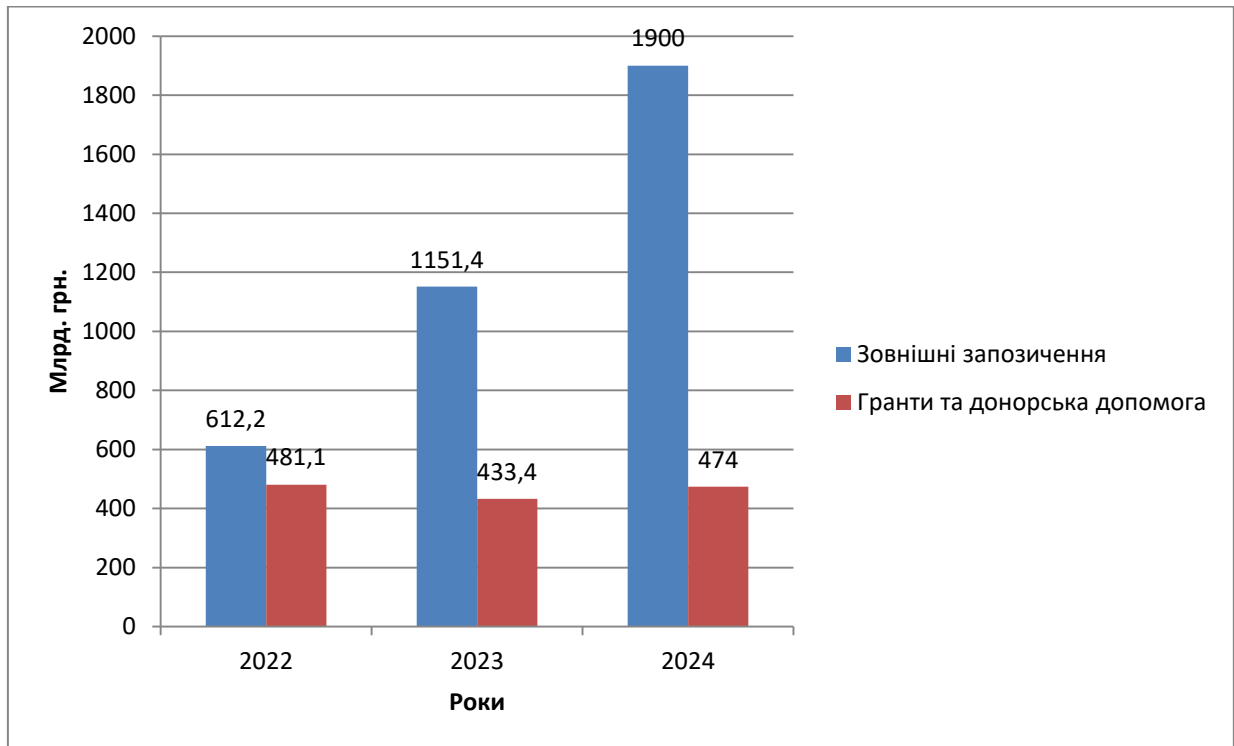

Рис. 3.1. Суми зовнішніх запозичень і грантів та донорської допомоги бюджету України за 2022 – 2024 роки [8]

Гранти – це вид безповоротних та безоплатних дарунків, які надаються грантодавцями або дарункодавцями. Це можуть бути гранти від уряду США, Європейського Союзу, або окремих країн.

Донорська допомога – це допомога від міжнародних інститутів або урядів іноземних держав, донорських установ.

Гранти та донорська допомога є кращими для України фінансовими потоками, ніж кредити, оскільки за них не потрібно віддавати відсотки і їх самі не потрібно віддавати.

На рис. 3.1. ми бачимо, що зовнішні позики зростали від початку війни 2022 року. У 2022 році вони склали 612,2 млрд. грн., у 2023 році – 1151,4 млрд. грн., а у 2024 році – вже 1900 млрд. грн. За 3 роки війни позики зросли майже на 1,3 трлн. грн., що є дуже великою сумою [8].

Темп росту зовнішніх запозичень склав за 3 роки - 310,4 %, тобто позики зросли у 3,1 рази.

Суми грантів та донорської допомоги були сталими та залишалися на рівні 0,5 трлн. гривень за рік війни.

Важливими джерелами для фінансування доходів державного бюджету в умовах обмеженості податків стали зарубіжні позики та гранти (рис. 3.1). Особливо важливими для України були гранти американського уряду та ЄС, оскільки вони не потребують в подальшому повернення. Вони стали другим за значенням (після податків) джерелом фінансування доходів цивільного бюджету для України у період війни 2022-2025 років.

Попри значні обсяги міжнародної підтримки, що надходили в економіку нашої країни впродовж років незалежності, стан платіжного балансу України свідчить про високу зовнішню вразливість економіки. Основними чинниками, що становлять загрозу валютної нестабільності для нашої економіки, є:

- суттєве негативне сальдо торговельного балансу товарів та послуг, зменшення експортних надходжень, збільшення потреб в імпорті;
- переважання в структурі джерел фінансування платіжного балансу України зовнішньої неринкової допомоги;
- відтік національного капіталу у готівкову іноземну валюту та боргові цінні папери нерезидентів замість інвестування в облігації уряду чи основні фонди вітчизняних підприємств [6].

Знищення виробничого потенціалу вітчизняних підприємств, часткова втрата робочої сили, зниження продуктивності, блокування морських і сухопутних торговельних шляхів мають негативний вплив на конкурентоспроможність українських товарів на внутрішньому та міжнародному ринках. Це збільшує валютні ризики для економіки та потребує додаткові імпортні витрати.

Загальний платіжний баланс України у 2024 році виявився майже збалансованим, зафіксувавши мінімальний дефіцит у розмірі 3 млн. дол. США [31], або ж позитивне сальдо за іншими даними. Цей результат, однак,

приховує значні внутрішні дисбаланси та був досягнутий завдяки суттєвій міжнародній фінансовій допомозі.

Загальна зовнішня фінансова допомога, надана Україні у 2024 році, становила 42 млрд. дол. США [34]. За програмою МВФ, до березня 2025 року було виплачено 10,1 млрд. дол. США, а загальний обсяг програми становить 15,5 млрд. дол. США [46]. Україна також запросила перефазування виплат МВФ для кращого узгодження з оновленими потребами платіжного балансу [46]. Механізм Ukraine Facility від ЄС передбачає до 50 млрд євро на період 2024-2027 років [47]. Механізм ERA (Extraordinary Revenue Acceleration) країн G7 почав надавати кошти Україні у 2024 році, з очікуваними позиками близько 50 млрд дол. США, які будуть погашатися за рахунок прибутків від заморожених російських активів. У базовому сценарії на цей механізм виділено 44,1 млрд. дол. США.

Кумулятивний дефіцит фінансування за базовим сценарієм для України прогнозується на рівні 148,8 млрд. дол. США на період 2024-2027 років [46]. Станом на 1 січня 2025 року, загальний державний та гарантований державою борг України становив 166,1 млрд. дол. США, збільшившись на 20,7 млрд. дол. США у 2024 році, що становить 90,4 % ВВП (порівняно з 84,4 % у 2023 році).

Здатність України покривати свої зовнішні та фіскальні дефіцити критично залежить від сталої та значної зовнішньої фінансової допомоги. Різноманітні міжнародні програми (МВФ, Механізм ЄС, ERA) забезпечують надійну основу для цієї підтримки. Однак, стрімко зростаючий державний борг, що наближається до 100% ВВП, підкреслює довгострокові виклики фіскальної стійкості та необхідність чіткої стратегії управління боргом у післявоєнний період.

3.2. Проблеми та перспективи міжнародних фінансових відносин України

Основними проблемами у сфері міжнародних фінансових потоків та міжнародних економічних відносин для нашої держави на теперішньому етапі є наступні.

1) значний зовнішній борг України перед іноземними кредиторами, який станом на 30 квітня 2025 року зріс до 5,6 трлн. грн. [7]. Особливо зовнішній борг зріс у 2022-2024 роках, коли наша держава внаслідок воєнних дій та потреби у фінансуванні цивільних видатків, оскільки податки ішли на фінансування армії, позичала великі суми до бюджету через механізми зовнішнього кредитування

На рис. 3.2. представлено динаміку зростання зовнішнього боргу для України за 2021 - 2024 роки:

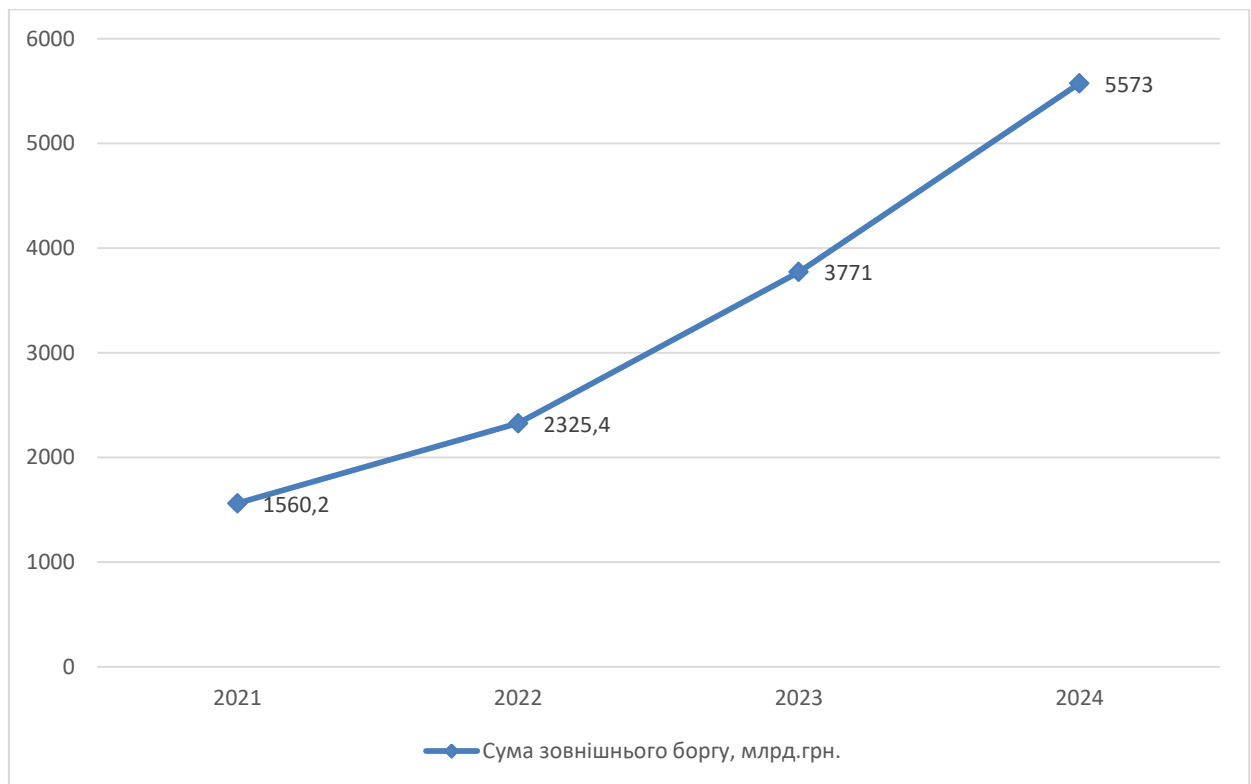

Рис. 3.2. Динаміка зростання зовнішнього боргу України з 2021 по 2024 роки, млрд. грн. [7]

Стрімке зростання зовнішніх боргів України є значною проблемою нашого уряду, оскільки ці борги потрібно постійно віддавати. Разом із зростанням боргу зростають і відсотки на ці борги. Відтак, до бюджету будуть закладатись із кожним роком все більші суми відсотків на цей борг. Це є негативним фактором, оскільки суми відсотків у бюджеті можна було б спрямувати на важливі цілі для військового, соціального або економічного розвитку.

2) проблемою для України є скорочення суми поступлення іноземних інвестицій до України внаслідок війни, після початку вторгнення у 2022 році. Динаміка суми іноземних інвестицій до України з 2020 по 2024 роки була відображена на рис. 2.3. З 2021 року іноземні інвестиції в Україну скоротились удвічі [33].

3) значною проблемою для міжнародного фінансування України є постійне від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами, динаміка якого була зображена на рис. 2.3. Від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу України означає, що з нашої держави на цю суму більше виходить коштів, ніж заходить. На суму сальдо наша держава втрачає валютні надходження, збільшується попит на іноземну валюту, що негативно впливає на гривню, яка стає більш слабкою по відношенню до іноземних валют. Український бюджет отримує менше податкових надходжень від експортних операцій, а підприємства-експортери отримують менше обігових коштів для власної діяльності.

Також, основними перешкодами для збільшення фінансових потоків в Україну є:

- воєнні ризики, які є основною перешкодою, яка відлякує інвесторів;
- непрозорість ринку та нерівність умов ведення бізнесу, ці проблеми потребують системних реформ;
- валютні обмеження, які можуть стримувати репатріацію прибутку інвесторів;

- надмірна бюрократія та повільність процесів укладання контрактів, особливо з міжнародними організаціями;

- відсутність прозорості та фідучіарний або корупційний ризик.

Збільшення міжнародних фінансових потоків в Україну є критично важливим для її відновлення та розвитку, особливо в умовах повномасштабної війни. Це включає в себе як офіційну фінансову допомогу від міжнародних партнерів, так і прямі іноземні інвестиції.

Основними напрямками та заходами для збільшення міжнародних фінансових потоків в Україну пропонуємо:

Збільшення залучення прямих іноземних інвестицій через:

1. Покращення інвестиційного клімату;

- боротьбу з корупцією, яка є однією із найважливіших перешкод для інвесторів;

- забезпечити верховенство права та захист прав власності, забезпечення незалежної та ефективної судової системи, що гарантує захист інвестицій;

- спрощення бюрократичних процедур, зменшення регуляторного тиску та усунення зайвих перешкод для ведення бізнесу;

- помірна податкова політика, створення сприятливого та стабільного податкового режиму з фіскальними стимулами для малого та середнього бізнесу, сільського господарства, експортерів.

- прозорість ринку та забезпечення легкодоступної та достовірної інформації для потенційних інвесторів;

2. Створення стратегії для стимулювання економічного зростання:

- визначення пріоритетних галузей з високим потенціалом зростання та доданої вартості, таких як агропромисловий комплекс, ІТ, енергетика, виробництво;

- розвиток механізмів державно - приватного партнерства для реалізації масштабних інфраструктурних та інших проектів [36].

- стимулювання інновацій та науково-дослідної діяльності через залучення інвестицій, спрямованих на нові технології, знання та ноу-хау.

3. Активна промоційна діяльність для залучення іноземних коштів [35]:

- активна робота з інвесторами, презентація інвестиційних можливостей України на міжнародних форумах, конференціях;
- підтримка існуючих інвесторів, вирішення проблем, з якими стикаються іноземні компанії, працюючі в Україні;
- співпраця з міжнародними фінансовими установами, залучення ЄБРР, Світового банку для спільного фінансування проектів та надання гарантій інвесторам.

Іншим важливим напрямом дія є залучення офіційної фінансової допомоги через:

1. Співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями, такими як:

- продовження співпраці з Міжнародним валютним фондом, оскільки його програми є важливим сигналом для інших донорів та інвесторів.
- посилення співпраці з Світовим банком та Європейським банком реконструкції та розвитку для залучення коштів для підтримки державного сектора, відновлення інфраструктури та розвитку приватного сектору (наприклад, через програми кредитування бізнесу).

2. Залучення офіційної допомоги від:

- урядів країн – партнерів, продовження отримання бюджетної підтримки, грантів та кредитів від США, ЄС та інших країн.
- залучення гуманітарної допомоги, забезпечення її ефективного розподілу та використання.

3. Спрямування зусиль уряду для використання заморожених російських активів, оскільки мобілізація цих коштів для відновлення України є важливим додатковим джерелом фінансування.

Іншими заходами є:

1) потрібно попросити міжнародних кредиторів частково списати борги України, а частково погодитись на відтермінування виплати заборгованості

та відсотків за нею. Україна понесла втрати економіки та людей у війні, тому кредитори можуть це врахувати при прийнятті рішень щодо фінансових поступок Україні по кредиторський зовнішній заборгованості.

2) поступово збільшувати експорт та скорочувати імпорт для того, щоб скоротити сальдо зовнішньої торгівлі.

3) створення в Україні сприятливого інвестиційного клімату для залучення нових іноземних інвестицій та створення умов подальшого відновлення надходження інвестицій до України. Одним із кроків до цього потрібно провести судову реформу, щоб інвестори були впевнені у справедливості та захищеності своїх коштів;

4) залучення більше міжнародних нових грантів, трансфертів, а не позичати, оскільки гранти не потрібно повертати, а позики - потрібно;

5) прозоре звітування уряду України про використання залучених від міжнародних партнерів коштів. Якщо уряди та громадяни Західних держав та міжнародні організації побачать, як Україна прозоро та за призначенням використовує усі передані іноземні кошти, вони і надалі будуть співпрацювати з нами та передавати нові кошти для нашої країни;

- використання іноземних позик та допомоги для економічного розвитку нашої держави із метою, щоб у майбутньому ці кошти приносили прибуток й створювали нові робочі місця;

- покращення експортних можливостей і створення гарних умов для вітчизняних експортерів з метою збільшення експорту товарів та послуг, оскільки експорт забезпечує надходження валют до України;

- достатнє накопичення золотовалютних резервів Національним Банком України для покращення стану платіжного балансу.

Незважаючи на значні виклики, Україна має потенціал для збільшення міжнародних фінансових потоків. Постійна підтримка міжнародних партнерів, запуск плану відновлення (представленого на конференції в Лугано), створення платформ для інвесторів (як Advantage Ukraine) та зусилля з покращення інвестиційного клімату є позитивними сигналами.

Продовження структурних реформ, поживавлення експорту та подальше співробітництво з міжнародними фінансовими інституціями відіграватимуть ключову роль у залученні необхідних фінансових ресурсів для відбудови та розвитку України.

Отже, в умовах дефіциту фінансових ресурсів під час війни іноземні фінансові потоки вкрай важливі для відновлення життя та економічного розвитку нашої країни. У 2022 - 2024 роках основним каналом надходження валюти в Україну стала міжнародна грантова та кредитна допомога, оскільки потреба у фінансуванні армії забирала усі податки, які збирала держава.

У структурі міжнародних фінансових надходжень у 2022 - 2024 роках переважали кредитні кошти, їх було більше 65 %. Решта 35 % - грантова допомога. Темп росту зовнішніх запозичень склав за 3 роки - 310,4 %, тобто міжнародні позики зросли у 3,1 рази. Суми грантів та донорської допомоги були сталими та залишалися на рівні 0,5 трлн. гривень за рік війни.

Також, основними перешкодами для збільшення фінансових потоків в Україну є:

- воєнні ризики, які є основною перешкодою, яка відлякує інвесторів;
- непрозорість ринку та нерівність умов ведення бізнесу, ці проблеми потребують системних реформ;
- валютні обмеження, які можуть стримувати репатріацію прибутку інвесторів;
- надмірна бюрократія та повільність процесів укладання контрактів, особливо з міжнародними організаціями;
- відсутність прозорості та фідуціарний або корупційний ризик.

Збільшення міжнародних фінансових потоків в Україну є критично важливим для її відновлення та розвитку, особливо в умовах повномасштабної війни. Це включає в себе як офіційну фінансову допомогу від міжнародних партнерів, так і прямі іноземні інвестиції.

ВИСНОВКИ

Міжнародні фінансові потоки - це рух грошових коштів у валюті або інших фінансових ресурсів між різними країнами та суб'єктами різних країн. Вони є невід'ємною частиною сучасної світової економіки та відіграють ключову роль у глобалізації.

Міжнародні фінансові потоки потрібні для переміщення товарів, надання міжнародних послуг, і міждержавного перерозподілу фінансових ресурсів, капіталу між економічними суб'єктами світового ринку та країнами. Вони свідчать про стан фінансових ринків та дають іншу інформацію, яка слугує орієнтирами для прийняття рішень фінансовими менеджерами.

Міжнародне фінансування надає додаткові фінансові ресурси фінансовій системі країни за допомогою таких механізмів, як імпортна та експортна торгівля, інвестиції, міжнародні позики, грантові програми, підтримка міжнародних організацій та позики міжнародних фінансових установ.

Рух міжнародних фінансових потоків здійснюється через їх складові:

1) валютні, кредитні та платіжні послуги для обслуговування торгівлі та послуг; 2) торгівля валютою; 3) операції із міжнародними цінними паперами та іншими інструментами фондового, кредитного ринку або ринку крипто валют, золота тощо; 4) іноземні інвестиції в підприємства, їхній основний або оборотний капітал; 5) міжнародна допомога країнам, які розвиваються або національні внески до міжнародних організацій.

У другому розділі проведено аналіз міжнародних фінансових потоків від експортно-імпортних операцій та від інвестиційної діяльності.

Із аналізу динаміки експорту ми бачимо, що з 2020-2021 років частка експорту у ВВП постійно зменшувалась з 39,0 % у 2020 році та 40,7 % у 2021 році до 29,4 % у 2024 році. Рекордне зниження експорту у 2023-2024 роках було спричинено військовими діями та блокуванням кордонів України, через

що не можна було вивезти збіжжя та інші експортні товари з України. Зниження експорту негативно впливає на економіку України, оскільки до нашої держави надходить менше фінансових потоків від міжнародної торгівлі. Це негативно відбивається на економіці держави, оскільки український бюджет отримує менше податкових надходжень від експортних операцій, а підприємства-експортери отримують менше обігових коштів для власної діяльності. Також поступає менше валюти на фінансовий ринок.

Велике від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу у період війни на рівні 19-21 % від ВВП негативно впливає на економіку нашої країни, оскільки зменшує на цю суму фінансовий потік коштів до нашої держави. Економіка нашої країни втрачає кошти, які уходять за кордон та могли працювати на нашу економіку як інвестиційний ресурс. Український бюджет отримує менше податкових надходжень від експортних операцій, а підприємства-експортери отримують менше обігових коштів для власної діяльності. На суму сальдо наша держава втрачає валютні надходження, збільшується попит на іноземну валюту, що негативно впливає на гривню, яка стає більш слабкою по відношенню до іноземних валют.

Щорічний приріст прямих іноземних інвестицій ПІІ в Україну показав від'ємне значення у 2020 р., 2022 та 2024 роках. Найбільший спад інвестицій порівняно з попереднім роком був у 2020 році - -118,2 %, -91 % та -17 % відповідно. У 2021 та 2023 роках був приріст інвестицій в Україну – на 824,7 % у 2021 році та на 575,0 % у 2023 році.

Суттєве скорочення з 2022 року інвестицій в Україну – з 6687 млн. доларів США до 1152 млн. доларів США у 2022 році або у 5,8 рази пояснюється початком широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну та пов'язаними із цим фінансово - економічними труднощами та політико - економічною невизначеністю. У 2023 році прямі іноземні інвестиції в Україну зросли з 1152 до 4247 млн. доларів США або у 3,7 рази. Це свідчить про повернення довіри іноземних інвесторів до України у 2023 році та їх дружню фінансову підтримку нашої країни у часи випробувань.

В умовах дефіциту фінансових ресурсів під час війни іноземні фінансові потоки вкрай важливі для відновлення життя та економічного розвитку нашої країни. У 2022 - 2024 роках основним каналом надходження валюти в Україну стала міжнародна грантова та кредитна допомога, оскільки потреба у фінансуванні армії забирала усі податки, які збирала держава.

У структурі міжнародних фінансових надходжень у 2022 - 2024 роках переважали кредитні кошти, їх було більше 65 %. Решта 35 % - грантова допомога. Темп росту зовнішніх запозичень склав за 3 роки - 310,4 %, тобто міжнародні позики зросли у 3,1 рази. Суми грантів та донорської допомоги були сталими та залишалися на рівні 0,5 трлн. гривень за рік війни.

Також, основними перешкодами для збільшення фінансових потоків в Україну є:

- воєнні ризики, які є основною перешкодою, яка відлякує інвесторів;
- непрозорість ринку та нерівність умов ведення бізнесу, ці проблеми потребують системних реформ;
- валютні обмеження, які можуть стримувати репатріацію прибутку інвесторів;
- надмірна бюрократія та повільність процесів укладання контрактів, особливо з міжнародними організаціями;
- відсутність прозорості та фідуціарний або корупційний ризик.

Збільшення міжнародних фінансових потоків в Україну є критично важливим для її відновлення та розвитку, особливо в умовах повномасштабної війни. Це включає в себе як офіційну фінансову допомогу від міжнародних партнерів, так і прямі іноземні інвестиції.

Основними напрямками та заходами для збільшення міжнародних фінансових потоків в Україну пропонуємо наступні:

1. Збільшення залучення прямих іноземних інвестицій через: покращення інвестиційного клімату, створення стратегії для стимулювання економічного зростання, активної промоційної діяльності для залучення іноземних коштів.

2. Залучення офіційної фінансової допомоги через: співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями (МВФ, Світовий банк, Європейський банк реконструкції і розвитку), залучення офіційної допомоги від урядів країн – партнерів, грантів та кредитів від США, ЄС та інших країн, гуманітарної допомоги.

3. Спрямування зусиль уряду для використання заморожених російських активів, оскільки мобілізація цих коштів для відновлення України є важливим додатковим джерелом фінансування.

4. Поступово збільшувати експорт та скорочувати імпорт для збільшення валютної виручки.

5. Залучення більше міжнародних грантів, допомоги, а не позичати, оскільки гранти не потрібно повертати, а позики – потрібно.

6. Прозоре звітування уряду України про використання залучених від міжнародних партнерів коштів.

7. Достатнє накопичення золотовалютних резервів Національним Банком України для покращення стану платіжного балансу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біленко Ю.І. Міжнародні фінансові потоки в країни Центральної та Східної Європи після глобальної фінансової кризи 2008 року: структурні особливості. Економічний простір. 2024. № 191. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-25> (дата звернення 20.05.2025 р.)
2. Бюджет на третину порожній. Де уряд братиме кошти, якщо США та ЄС не допоможуть. *Економічна правда*. 2023. 20 листопада. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/12/7/707415/> (дата звернення 20.05.2025 р.)
3. Валовий внутрішній продукт в Україні. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення 20.05.2025 р.)
4. Горбач Л.М., Плотніков О.В. Міжнародні фінанси: підручник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. 528 с.
5. Гріненко А. Ю. Зростання державного боргу та зовнішніх запозичень – шлях до падіння рівня економічної безпеки в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. №1, т. 29. С. 7-10.
6. Данилишин Богдан. Платіжний баланс: де межа стабільності? *Економічна правда*. 2023. 14 грудня. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/12/14/707698/> (дата звернення 20.05.2025 р.)
7. Державний борг України. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/> (дата звернення 20.05.2025 р.)
8. Державний веб-портал бюджету для громадян. Open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення 20.05.2025 р.)
9. Дефіцит державного бюджету України. *Open budget*. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL:

<https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2023&budgetType=NATIONAL>

(дата звернення 5.04.2025 р.)

10. Доліновська О. Я. Співпраця України з Міжнародним валютним фондом та перспективи розвитку економіки держави. *Ефективна економіка*. 2012. № 9. С. 6-12.

11. Допомога міжнародних фінансових інститутів Україні. Листопад 2023 року. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-institutiv-ukrayini-lystopad-2023-roku> (дата звернення 20.05.2025 р.)

12. Допомога міжнародних фінансових інститутів Україні. Серпень 2023 року. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-institutiv-ukrayini-serpen-2023-roku> (дата звернення 20.05.2025 р.).

13. Зовнішній державний борг України. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/> (дата звернення 20.05.2025 р.).

14. Івасів Б. С. Міжнародні розрахунки та валютні операції: навч. посібник. Вектор, 2013. 571 с.

15. Касянок К.Г. Міжнародні інвестиційні потоки в умовах глобальних фінансових дисбалансів. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск № 3. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/7.pdf (дата звернення 20.05.2025 р.).

16. Ковниченко С. О. Залучення зовнішніх державних запозичень та їх вплив на розвиток економіки України. *Вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2019. №20. С. 194-199.

17. Козак Ю., Пахомова Ю., Логвінова Н. Міжнародна макроекономіка. Київ: ЦУЛ. 2017.

18. Козак Ю.Г. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. Вид 3-тє перероб. і доповнено. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с
19. Клименко К.В. Актуальні питання співробітництва України з МВФ у період викликів і загроз COVID-19. *Фінанси України*. 2020. № 7. – С. 92-115.
20. Кульбіда М. В. Роль міжнародних фінансових інституцій в міжнародній фінансовій архітектурі. *Економіка, фінанси та управління: проблеми та сучасні шляхи розвитку*: матеріали міжн. наук.-прак. конф. 2015. №1 С. 17-19.
21. Левандівський, О. Т., Щур, Р. І., Мацьків, В. В., & Кохан, І. В. (2023). ФІНАНСОВІ ПОТОКИ У МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ (УКРАЇНА – ЄС). *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*, 22(1(53), 9–23. [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2023.1\(53\).288353](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2023.1(53).288353) (дата звернення 20.05.2025 р.)
22. Макаренко М.І. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. К.: 2013. 548 с.
23. Міжнародні гранти та позики Україні за березень 2022 – березень 2024 рр. URL: https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=3409399229367391&id=100008920419539&rdid=lnF5tq5cY7bfu3Qh (дата звернення 5.04.2025 р.)
24. Мелих О.Ю. Державний кредит і сучасний стан державного боргу України. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/85.pdf (дата звернення 20.05.2025 р.)
25. Мороз Н.В., Косик В.М. Фінансова допомога Україні від міжнародних партнерів у період війни. *Проблеми сучасних трансформацій*. № 5. 2022. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-08-01> (дата звернення 20.05.2025 р.)

26. Нова угода з МВФ: скільки коштів та за якими програмами Україна отримувала за час членства. *Слово і діло*. 4 квітня 2023 року. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/04/04/infografika/ekonomika/nova-uhoda-mvf-skilky-koshtiv-ta-yakymy-prohramamy-ukrayina-otrymuvala-chas-chlenstva> (дата звернення 20.05.2025 р.)

27. Новіков Вадим. Незаконні фінансові потоки: як Україна може використати ці кошти для економічного зростання. *Економічна правда*. 2019. 20 серпня. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/08/20/650678/> (дата звернення 20.05.2025 р.).

28. Олійник А.А. Міжнародні фінансові організації як складова фінансової глобалізації. *Ефективна економіка*. 2017. № 10. С. 9-15.

29. Оспіщев В.І., Близнюк О.П. Міжнародні фінанси: Навч. посіб. К.: Знання. 2006. 335 с.

30. Платіжний баланс України. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/> (дата звернення 20.05.2025 р.)

31. Платіжний баланс України у 2024 році. *НБУ*. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/State_y.pdf (дата звернення 20.05.2025 р.)

32. Приказюк Н. В. Державні запозичення: світовий досвід та особливості здійснення в Україні. *Економіка та держава*. 2021. №5. С. 12-14.

33. Прямі іноземні інвестиції в Україну. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення 20.05.2025 р.)

34. Річний звіт 2024. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2024.pdf?v=13 (дата звернення 20.05.2025 р.)

35. Ринейська Л.С. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями в умовах інтеграції у світовий економічний простір. *Ефективна економіка*. 2017. № 5. С. 32-37.

36. Сизранцев Г. О. Управління державним боргом України: проблеми та напрями оптимізації. *БІЗНЕС-ІНФОРМ*. 2020. №12. С. 56-60.

37. Статистика зовнішнього сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення 20.05.2025 р.).
38. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions> (дата звернення 20.05.2025 р.)
39. Тарасевич Н. В. Державний кредит в Україні: оцінка сучасного стану на внутрішньому ринку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 3 (08). С. 327-333.
40. Туболець, І.І., Ткаліч О.В. Глобалізація міжнародних фінансових ринків. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2019. № 1. С. 133-141.
41. У НБУ розповіли, скільки фінансової допомоги отримала Україна з початку війни. *Слово і діло*. 30 липня 2023 року. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/07/30/novyna/ekonomika/nbu-rozpovily-skilky-finansovoyi-dopomohy-otrymala-ukrayina-pochatku-vijny> (дата звернення 20.05.2025 р.)
42. Фінансова допомога від міжнародних партнерів: скільки Україна отримала на 1 вересня. *Економічна правда*. 6 вересня 2023 року. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/6/691164/> (дата звернення 20.05.2025 р.)
43. Фінансова допомога від міжнародних партнерів: скільки Україна отримала на 1 серпня. *Економічна правда*. 2 серпня 2023 року. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/08/2/689933/> (дата звернення 20.05.2025 р.)
44. Чому платіжний баланс важливіший за курс долара. Київська школа економіки. URL: <https://kse.ua/ua/community/stories/chomu-platizhniy-balans-vazhlivishiy-kursu-dolara/> (дата звернення 20.05.2025 р.).

45. Macroeconomic Digest of Ukraine February 2025 – Ukrainian. URL: <https://uifuture.org/en/news-en/macroeconomic-digest-of-ukrainefebbruary-2025/>

(дата звернення 20.05.2025 р.)

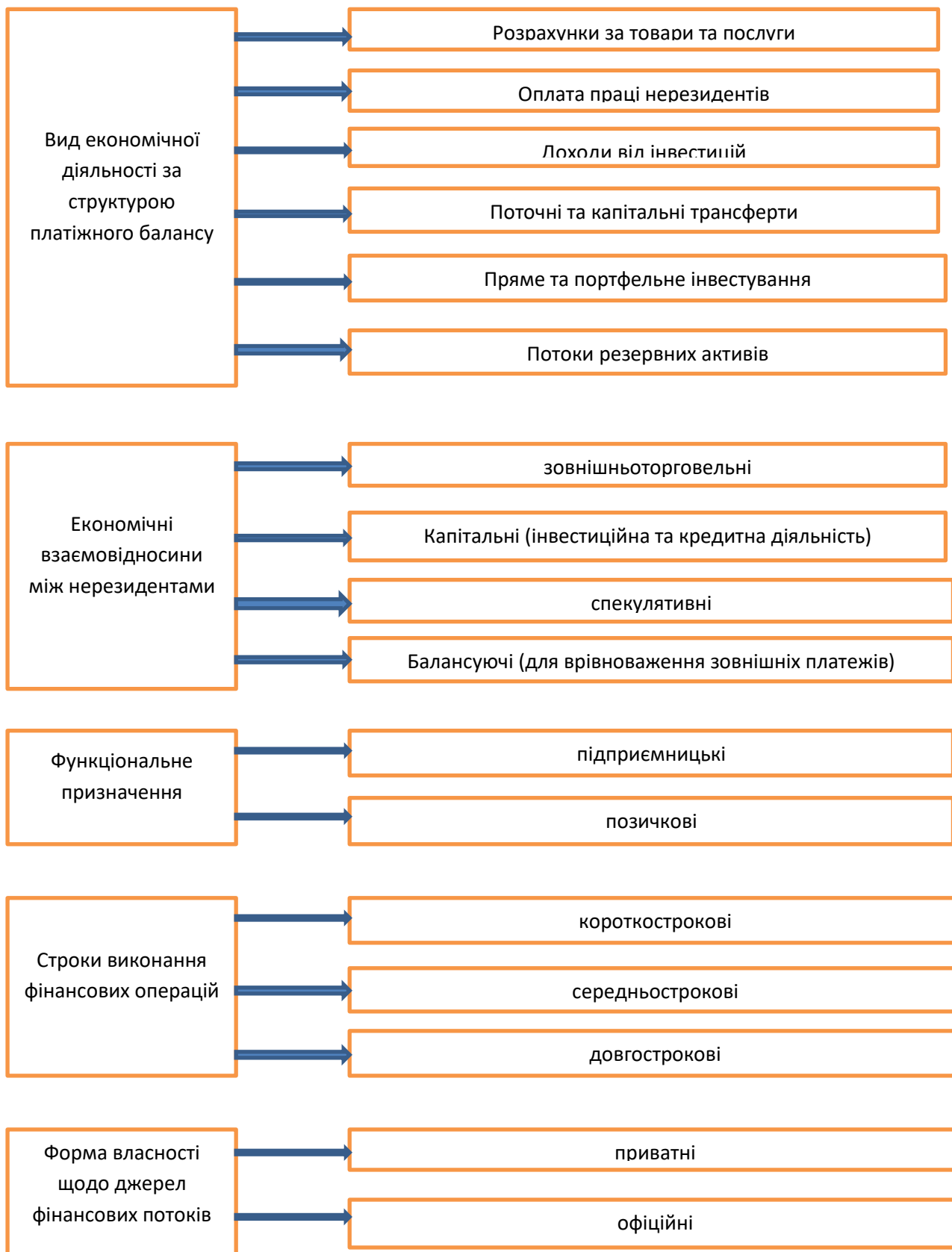
46. Ukraine: Seventh Review Under the Extended Arrangement Under. IMF. URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2025/English/1ukrea2025001-print-pdf.ashx> (дата

звернення 20.05.2025 р.)

47. Ukraine's GDP growth seen slowing slightly to 3.3 per cent in 2025. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2025/rep-may-25-ukraine.html> (дата звернення 20.05.2025 р.)

ДОДАТКИ

Класифікація міжнародних фінансових потоків

Динаміка платіжного балансу України за 2022-2024 роки, млн. дол. США

Статті платіжного балансу	2022	2023	2024
1	2	3	4
<u>А. Рахунок поточних операцій</u>	<u>7 976</u>	<u>-9 564</u>	<u>-13 749</u>
Баланс товарів та послуг	-25 737	-37 879	-35 911
Баланс товарів	-14 652	-29 135	-30 403
Експорт товарів	40 899	34 678	38 888
Імпорт товарів	55 551	63 813	69 291
Баланс послуг	-11 085	-8 744	-5 508
Експорт послуг	16 618	16 602	17 226
Імпорт послуг	27 703	25 346	22 734
Баланс первинних доходів	8 485	5 070	330
Надходження	13 149	12 316	9 182
Виплати	4 664	7 246	8 852
Оплата праці (баланс)	12 826	11 108	7 751
Надходження	12 842	11 126	7 769
Виплати	16	18	18
Доходи від інвестицій (баланс)	-4 341	-6 257	-7 700
Надходження	307	971	1 134
Виплати	4 648	7 228	8 834
у т.ч.реінвестовані доходи	323	3 398	2 380
Інші первинні доходи (баланс)	–	219	279
Надходження	–	219	279
Виплати	–	0	0
Баланс вторинних доходів	25 228	23 245	21 832
Надходження	28 284	24 362	22 807
Виплати	3 056	1 117	975
<u>В. Рахунок операцій з капіталом</u>	<u>183</u>	<u>145</u>	<u>5 116</u>
Чисте кредитування (+)/ чисте запозичення (-) (=А+В)	8 159	-9 419	-8 633
<u>С. Фінансовий рахунок</u>	<u>11 059</u>	<u>-18 870</u>	<u>-8 630</u>
Прямі інвестиції (сальдо)	-187	-4 443	-3 491
Прямі інвестиції: активи	34	129	305
Прямі інвестиції: пасиви	221	4 572	3 796
у т. ч.			
реінвестування доходів	323	3 398	2 380
боргові інструменти	-541	523	475
Портфельні інвестиції (сальдо)	2 026	2 733	6 627
Портфельні інвестиції: активи	641	2 251	699
Портфельні інвестиції: пасиви	-1 385	-482	-5 928
Акціонерний капітал	-11	2	4
Боргові цінні папери	-1 374	-484	-5 932
Центральний банк	0	0	0
Сектор державного управління	-1 276	-160	-5 601
Банки	-253	-147	-99
Інші сектори	155	-177	-232

Продовження додатку Б

Похідні фінансові інструменти (сальдо)	47	0	57
Похідні фінансові інструменти: пасиви	-47	0	-57
Сектор державного управління	-47	0	-57
Інші інвестиції (сальдо)	8 931	-15 592	-11 542
Інші інвестиції: активи	20 974	11 443	16 686
Центральний банк	183	-68	290
Сектор державного управління	0	0	0
Банки	1 456	521	1 263
Інші сектори	19 335	10 990	15 133
у т. ч.			
готівкова валюта поза банками	10 073	11 717	16 392
торгові кредити	9 802	-543	-1 496
інша дебіторська заборгованість	0	0	0
Інші інвестиції: пасиви	12 043	27 035	28 228
Центральний банк	-92	-1	1
Сектор державного управління	14 749	26 028	24 679
Банки	-433	-78	-28
Інші сектори	-2 181	1 086	3 576
Довгострокові кредити	650	686	955
Короткострокові кредити	103	52	-29
Торгові кредити	-2 934	348	2 453
Інша кредиторська заборгованість	0	0	197
Помилки та упуцнення	-242	1 568	281
<u>D. Зведений баланс (= A + B - C=E)</u>	<u>-2 900</u>	<u>9 451</u>	<u>-3</u>
<u>E. Резерви та пов'язані статті (= E.1 - E.2 - E.3 = D)</u>	<u>-2 900</u>	<u>9 451</u>	<u>-3</u>
E.1.Резервні активи	-2 268	11 393	2 901
E.2.Кредити МВФ	632	1 942	2 904
Центральний банк	-1 629	-1 613	-949
Сектор державного управління	2 261	3 555	3 853
E.3.Розподіл СПЗ	0	0	0